

¹⁹ Pareiškime pieštuku įrašyta, kad honoraras lieka tas pats. Apie šį dokumentą duomenų paskelbė R. Dulkiniene ir L. Berederis žurnale „Svyturys“ (1966, Nr. 21, p. 14).

²⁰ A. Vienuolio romanas „Kryžkelė“ antrašte „Kryžkeliai“ pirmą kartą buvo išspausdintas 1932 m. kaip jo „Raštų“ 6-asis t. Antrasis pataisytas romano „Kryžkelės“ leidimas pasirodė 1937 m. Išleido „Spaudos fondas“ serijoje „Lietuvių klasikai“.

²¹ Istorinę dramą „1831 metai“ A. Vienuolis parašė 1936 m. 1937 m. ji buvo išleista kaip A. Vienuolio „Raštų“ 11-asis t.

Keletas B. Sruogos literatūrinį darbą liečiančių rankraščių

Švietimo ministerijos Knygų leidimo komisijos fonde yra keletas su B. Sruogos literatūrinio darbu susijusių rankraščių bei jį liečiančių dokumentų. Daugiausia dokumentų liečia jo darbą, verčiant žymių prancūzų helenistų brolių Alfredo (1845—1923) ir Moriso (1846—1935) Kroasė (Croiset) 1901 m. parašytą „Graikų literatūros istoriją“. Už šio veikalo vertimą Knygų leidimo komisija B. Sruogai mokėjo dalimis. Atrodo, kad atlyginimas už tą vertimą sudarė pagrindinį rašytojo pragyvenimo šaltinį jo studijų Vokietijoje metu. B. Sruoga išvertė abi „Graikų literatūros istorijos“ dalis, tačiau vertimas jam nepavyko. (Kaip rodo dokumentai, daugiausia šį veikalą yra vertusi jo žmona V. Daugirdaitė-Sruogienė.) Vertimą neigiamai įvertino recenzentai, specialistai atsisakė jį redaguoti (žr. CVA, f. 391, ap 4, b. 1285, l. 101, 185). B. Sruogos vertimą buvo siūloma išspausdinti Lietuvos universiteto Humanitarinių mokslų fakultetui, bet ir šis atsisakė (žr. ten pat, l. 116).

Spausdinami rankraščiai pateikia duomenų ir apie kai kuriuos kitus to meto B. Sruogos literatūrinius darbus, interesus, duoda papildomų žinių rašytojo biografijai.

B. Sruogos raštas

Svietimo Ministerijos Knygų Leidimo Komisijai

Pareiškimas

Šiuo pareiškiu, kad aš apsiimu išversti A. ir M. Croiset knygą „Manuel d'Histoire de la Littérature grecque“ [„Graikų literatūros istoriją“] šiomis sąlygomis:

- 1) Apsiiimu j mėnesį išversti nemažiau dvejų spaudos lankų.
- 2) Atlyginimas — 800 auks[inų] už spaudos lanką (originalo).
- 3) Kas mėnuo už atliktą darbą noriu gauti atitinkamą atlyginimą.

Kaunas

[1921 m.] Sp[alio] 8 d.

Balys Sruoga

CVA, f. 391, ap. 4, b. 1276, l. 98.

Pirmoji sutartis

Sutartis

Tukstantis devyni šimtai dvidešimt pirmais metais spalį mėnesio 24 d. Svetimo Ministerija iš vienos pusės ir p. Balys Sruoga iš antros pusės padarė šią sutartį:

1. P-nas Balys Sruoga apsiima išversti lietuvių kalbon A. ir M. Croiset knygą „Manuel d'Histoire de la Littérature grecque“.

2. Išverčia ne mažiau dviejų spaudos lankų j mėnesį.

3. Atlyginimo už vertimą gauna 800 auks. už originalo lanką, kurių 600 auks[inų] gauna tuojau, kai pristato išverstą lanką, o likusieji 200 auks[inų] išmokami pabaigus versti visą pirmąjį tomą.

4. Rankraštis turi būti visai paruoštas spaudai, t. y. kalba turi būti ištaisyta ir tinkamai rankraštis perrašytas, kad spaudon duodant nereikėtų iš naujo perrašinėti. Jeigu ši pastaroji sąlyga nebuūtų išpildyta, Svetimo Ministerija turi teisę vertimo nepriimti.

5. Jeigu reikėtų kalbą taisyti, Svetimo Ministerija kalbos taisymo išlaidas išskaito iš vertėjo honoraro.

6. Šioji sutartis gali būti keičiama pirmąjį tomą versti pabaigus.

7. Sutartis daroma dviuose egzemplioriuose, kurių vienas pasilieka Svetimo Ministerijoje, o kitas pas p. Balį Sruogą.

8. Ši sutartis įgyja galės tik Valstybės Kontrolei patvirtinus.

K. Bizauskas
Svietimo Ministeris
Balys Sruoga

Įrašas: „Sutartį tvirtinu su sąlyga išskaityt 2½ % žym. mokesčio. J. Zubrickas Valst. Kontrolierius“

CVA, f. 391, ap. 4, b. 1791, l. 170.

Antroji sutartis

Sutartis

Tūkstantis devyni simtai dvidešimt antrais metais spalio mėn. 30 d. Švietimo Ministerija iš vienos pusės ir pil. Balys Sruoga (literatas) iš antros pusės padarė šią sutartį:

1. Balys Sruoga apsiima išversti antrąją pusę (pradedant 25 originalo lanku) A. ir M. Croiset' veikalo „Manuel d'Histoire de la Littérature grecque“, kurį užbaigia versti ne vėliau 1924 m. sausio mėn. 1 d.

2. Švietimo Ministerija apsiima mokėti 12% bruto kainos, kuriuos išmoka šiuo būdu: pritačius kiekvieną išverstą originalo lanką ir K[nygų] L[eidimo] K[omi]sijai pripažinus darbą tinkamai atliktu, išmokama 25 litai, likusius — knygai iš spaudos išėjus ir jos bruto kainai paaiškėjus.

Pastaba: Jei vertimas Komisijos nuomone reikalautų didelio kalbos taisymo ar perrašinėjimo ir vertėjas to nepadarytų, M-rija gali atsisakyti jį priimti.

3. Jei Balys Sruoga minėto veikalo neužbaigtų versti, išverstieji lankai lieka Švietimo Ministerijos nuosavybe ir neprimokėtų už juos pinigų vertėjas neturi teisės reikalauti.

4. Švietimo Ministerija įgyja teisių pirmam minėto veikalo leidimui ne daugiau 5000 egz. Visos teisės kitiems leidiniams priklauso vertėjui.

Pastaba: B. Sruoga neturi teisės kam kitam duoti ar pats leisti naujos laidos, kol nebus išparduota visa Švietimo Ministerijos laida.

5. Įstatymais reikalaujamą žyminį mokesnį apmoka kontragentas B. Sruoga gaudamas honorarą.

6. Ši sutartis daroma dviejuose egzemplioriuose, kurių vienas pasilieka Švietimo Ministerijoje, antras, — pas B. Sruogą.

7. Abi sutarties egzemplioriu pasirašo Švietimo Ministeris ir Balys Sruoga.

8. Sutartis įgyja galios Valstybės Kontrolei patvirtinus.

Švietimo Ministeris P. Juodakis
Balys Sruoga

Įrašai: 1. „Sutarties sąlygos priimtinos. 11/XI—22. Stašys. Bendros Revizijos D-to Direktorius“.

2. „Avanso keliu sumokėta...“ [sąskaitos: už 25—52 lankus nuo 1922.XII.12 iki 1923.XI.12.; sumokėta 1100 litų].

CVA, f. 391, ap. 4, b. 1791, l. 154.

B. Sruogos laiškas V. Krėvei¹

Sveiks,

Tai matai su Graikų literatūros istorija biski pasivėlavau. Dar tik šiandie ištaisau pirmus du lanku, ir išsiunčiau perrašinėti, tokiu būdu jie Kaune galės būti tiksliai apie gruodžio 1 d. Bet aš turiu pasiaiškinti, tai gal tuomet ir nelaukysi kontraktą sulaužytu. Veikalą verčiu ne aš, bet p. Vanda Daugirdaitė². Visokių dokumentų ruošimas, kelionė, pasai, vizos ir tt. ir tt. visą laiką taip blaško žmogų, kad apie koncentruotą darbą sunku manyti. Darbas buvo pradėtas tik p. Vandai Daugirdaitei atvažiavus į Berlyną. Vertimas buvo atsiųstas man, aš jį trim skaitymais pertaisiau, ir vėl išsiunčiau jai. Dabar darbas pasidarė normalingesnis, įėjo į vėžes. Tāt galimas daiktas be jokio pasivėlavimo už ateinančią mėnesį gausi 3 lankus. Svarbiausia įsitraukt į darbą ir jį nustatyt jau padaryta. Be to, pirmajam vertimo lanke, po vėlinių, baisiai daug visokių vardu. Bet atsimeni, vardus žadėjai pats pataisyti. Būtų gerai, kad pirmame lanke tai padarytum ir man kas nors apie tai parašytų. Paskui, kai spausdinsit, kaip bus su paskutine korektūra?

Gavus pirmuosius lankus ir toliau pinigų prašau išsiųsti tuojau, nieko nelaukiant senuoju adresu: „Berlin, Moabit, Cuxhavene str. 15, Vandai Daugirdaitei“. Gal kartais šiuo reikalu bus reikalingas mano oficialus pareiškimas, tai aš jį čia pridedu. Mano adresas „München, Theresienstr. 124 Pension Segl“³. Prašyčiau šiuo adresu siuntinėti man „Skaitymus“⁴.

Aš kol kas užsiėmęs vokiečių kalba. Universitete tarp kitko lankau „Vokiečių impresionizmo ir ekspresionizmo literatūra“ paskaitas, iš kurių manau duot medžiagos „Skaitymams“. Be to šiuo klausimu aš jau turiu labai daug literatūros ir medžiagos.

Kol kas viso gero

Balys Sruoga

Miunchenas
[1921 m. pab.]

CVA, f. 391, ap. 4, b. 1276, l. 25.

Laiškas V. Krėvei

Litauen, ponui Vincui Krėvei-Mickevičiui, Kaunas, Svetimo Ministerija

Pone, ir subjektas, esi — sunku jam viena—kitą žodį parašyti!

Ziūrėk, už „Graikų lit. ist.“ vertimą pinigų ar išsiuntei? Jie dar negauti. Jei ne išsiuntei, tai pasiskubink kuogreičiausia išsiųst, nes jie labai reikalingi. Už gruodį mėn. yra jau išversta ir suredaguota 3 lankai, dabar perrašinėjami. 25—28 gausi; tai prirenk pinigų ir gavęs rankraščių kuogreičiausia siųsk. Atsiųsk man lietuviškų knygų recenzijoms ir kritikoms, aš jaučiuos, galėsiu šį tą naujo parašyti. O mano eilės ar reikalingos? ⁵ Padaryk pastabų dėl vertimo redakcijos.

CVA, f. 391, ap. 4, b. 1276, l. 31.

B. Sruoga

Raštas dėl vertimo kokybės

Doc. B. Sruogai

Duonelaičio g-vė Nr. 14

N 8349

14/VIII 1925 m.

Kadangi Croiset'o „Graikų literatūros istorijos“ vertimas atliktas labai blogai, recenzentų nuomone net nepataisomas,— Knygų Leidimo Komisija jį leisti atsisako ir prašo Tamstos dėl vertimo rankraščių iš Komisijos atsiimti, sugrąžinant Komisijai duotą Tamstai sąskaiton honoraro avansą.

Knygų Leidimo Komisijos
Sekretorius-Redaktorius

CVA, f. 391, ap. 4, b. 1285, l. 100.

Dėl straipsnių žurnale „Skaitymai“

Knygų Leidimo Komisijai

Siuo prašau išduoti man 4000 auks. (keturis tūkstančius) avanso, mano straipsnių sąskaita kurie randas „Skaitymų“ redakcijoje ir kaikurie, berods, jau spausdinami.

Tie straipsniai: 1) Naujas idealizmo istorijos lapas ⁶, 2) Laiškai apie kultūrą ⁷, 3) Potašas be perlamutro, 4) Laiškas į Redakciją ⁸.

Balys Sruoga

Įrašas: „Išduoti tris tūkstančius auksinų. J. Juodakis. 28/IV. 1922 m.“

CVA, f. 391, ap. 4, b. 1274, l. 60.

Laiškas Knygų leidimo komisijai

Sv. Ministerijos Kn. Leidimo Komisijos Sekretoriui

Mano Pone,

„Trys Seserys“ ⁹ jau pardavinėjama Klaipėdoj. Man tenka skaudžiai nusiskusti, kad aš negavau korektūros peržiūrėti: vertimas taip „pataisytas“, kad aš nieku būdu negalėčiau po juo pasirašyti. O kas jame aiškiai taisytina buvo — to nepadaryta. Deja, knyga jau rinkoje!

Gal Tamista būtum toks malonus padaryti apyskaitą ir honoraro liekanas man prisigūsti sekamu adresu: Klaipėda, Turgaus gtvė 48-49, „Klaipėdos“ Zinijų ¹⁰ Red.“

Augšta pagarba

Dr. Balys Sruoga

Klaipėda

[1924 m.], kovo 30 d.

CVA, f. 391, ap. 4, b. 1285, l. 162.

Pastabos

¹ V. Krėvė tuo metu dirbo Svetimo ministerijos Knygų leidimo komisijos sekretoriumi.

² V. Daugirdaitė (g. 1899) 1921—1923 m. studijavo Berlyno universiteto filosofijos fakultete. 1924 m. kovo 22 d. B. Sruoga susituokė su V. Daugirdaite.

³ B. Sruoga 1921—1924 m. studijavo Miuncheno universitete slavistiką, teatro ir meno istoriją, domėjosi ekspresionizmu, moderniomis teatro idėjomis.

⁴ „Skaitymai“ — literatūrinis žurnalas (1920—1923 m.).

⁵ V. Krėvė tuo metu redagavo žurnalą „Skaitymai“.

⁶ B. Sruogos straipsnis „Naujas idealizmo istorijos lapas“ buvo išspausdintas žurnalo „Skaitymai“ 18-oje knygoje (1922 m.).

⁷ B. Sruogos „Laiškai apie kultūrą“ buvo išspausdinti žurnalo „Skaitymai“ 22-oje knygoje (1923 m.).

⁸ Straipsniai „Potašas be perlamutro“ ir „Laiškas į redakciją“, „Skaitymuose“ nebuvo išspausdinti.

⁹ Cechovas A. Trys seserys. 4 v. drama. Vertė B. Sruoga. K., 1923. 140 p. 5.000 egz. (Skaitymų b-ka. Nr. 17).

¹⁰ „Klaipėdos žinios“ buvo leidžiamos 1924—1925 m. 1924 m. pradžioje B. Sruoga gyveno Klaipėdoje ir redagavo „Klaipėdos žinias“. Tų pat metų rudenį jis išvyko į Kauną ir pradėjo dėstyti Kauno universitete.

Prie I. Simonaitytės „Aukštųjų Simonių likimo“ leidimo istorijos

Sutartis dėl I-ojo leidimo

Sutartis

Tūkstantis devyni šimtai trisdešimt penktų metų birželio mėnesio 5 dieną Svetimo Ministerija iš vienos pusės ir Jieva Simonaitytė iš kitos, sudarė šią sutartį:

1) Jieva Simonaitytė duoda Svetimo Ministerijai išleisti jos parašytą romaną Mažosios Lietuvos gyvenimo „Aukštųjų Simonių likimas“¹.

2) Svetimo Ministerija spausdina šio veikalą ligi 3.000 egzempliorių ir sumoka autoriui honoraro po du šimtu (200) litų už spaudos lanką išduodama 1/3 numatytos sumos rankraščių gavusi.

3) Svetimo Ministerija turi teisę tikrai pirmajai laidai, o Jieva Simonaitytė neturi teisės nei pati leisti, nei kitam perduoti to veikalą, ligi bus išspauduota pirmoji laida. Tolimesnėms laidoms leisti Svetimo Ministerija turi pirmenybę lygiomis sąlygomis.

4) Reikalaujamą žyminį mokestį sumoka autorė.

5) Jieva Simonaitytė išspausdinto savo veikalą gauna 15 egzempliorių.

6) Sutarties surašomas vienas egzempliorius, kuris palieka Svetimo Ministerijos Knygų Leidimo Komisijoj. Jieva Simonaitytė gauna patvirtintą šios sutarties nuorašą.

7) Svetimo Ministerijos vardu sutartį pasirašo Knygų Leidimo Komisijos sekretorius Liudas Gira.

8) Sutartis įgyja galios Ponui Svetimo Ministeriui ir Ponui Valstybės Kontrolieriui ją patvirtinus.

Kiti įrašai: 1. „Tvirtinu. 1935.5/VI. J. Tonkūnas“

E. Simonaitytė

2. „Sutinku. 5/VI.35. K. Šakenis“.

L. Gira

CVA, f. 391, ap. 4, b. 1791, l. 13.

L. Giros raštas „Ryto“ spaustuvei

1936 vasario 24 d.

„Ryto“ Spaustuvės Direktoriui Klaipėdoje

Siuo turiu garbės Tamstai pranešti, kad Svetimo M-jos Knygų Leidimo Komisija paskutiname savo posėdyj nusprendė antrosios „Aukštųjų Simonių likimo“ laidos² spausdinti du tūkstančiu (2000) egzempliorių. Tačiau spausdinti tuojau pat iš palikto rinkinio negalima, nes bus dar šokių tokių, kad ir nežymių, vis dėlto pataisyimų, kuriuos atlikti pavesta p. A. Venclovai (galutina korektūra mūsų). Tad malonekite kuo greičiausia visus rinkinio atspaudus įteikti p. Venclovai³.

L. Gira

Knygų Leid. K-jos Sekretorius

CVA, f. 391, ap. 4, b. 1249, l. 96.

L. Giros laiškas A. Venclovai

1936 vasario 24 d.

J. M. p. A. Venclovai

Vytauto Didžiojo Ginnazija Klaipėdoj

Siuo turiu garbės pranešti Tamstai, kad Knygų Leidimo Komisija, paskutiniam savo posėdy, nutarusi leisti II-ją „Aukštųjų Simonių Likimo“ laidą, nutarė pavesli Tamstai dar kartą peržiūrėti visą tekstą (jis spaustuvės neišbarstytas) ir ištaisyti dar pasilikusius kalbos nelygumus bei interpunktacijos riktus (pasilikę dar kaikur nereikalingi daugtaškiai, abzacų pertvarkymas).

Savo ištaisytąją korektūrą atsiųsite dar ir mums.

Prašau paraginti spaustuve, kad šį darbą būtų galima tuč tuojau pradėti ir kuo greičiausia baigti.

L. Gira

Kn. Leid. Kom. Sekretorius

CVA, f. 391, ap. 4, b. 1249, l. 87.